

GANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1903-ko Maiatza-ren
3ⁿ

Euskalerrian, iru peseta urtean.—Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.

1903-ko Maiatza-ren
3ⁿ

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tívoli, letra B, 2.º derecha.

ERRI DONTSU BAT

Zuiza da Europako Errepublika bat, Italia Frantzia Alemania ta Austria-ren artean jarrita; leku oso menditsua, European danik menditsuena. (1)

Errepublika orretan dago errialde bat *Granbünden* derichona, guichi gora-bera Bizkaia Guipuzkoak eta Arabak batera daukeen andierakoa lurrez; baiña biztanlez edo jentzez askoz chikiagoa, bada bakarrik bizi dira 97.000 arima. Oneetatik euneko berrogeik, au da, 38.800-ek dauke berarizko berbeta bat, ez prantzaz ez aleman ez italiako duna, beste zuizatar guztiak eguiten dabeen leguez. Guri *vascos* esaten deuskuen leguez, eurai *grisonas* deitzen deute.

Zuizak daukan guizadiak aldetu ezkerre, 38.800 orrek eztabe eguiten milako amairu baiño; euskaldunak España guztiko guizadiaren aldean milako amairu baiño gueiako gara, bada jarri ezkerre Españari 18.000.000 arima, kopuru edo *numero* onen milako amairu da 234.000; eta Naparroa ta Araba sartu barik bere, Bizkaian da Guipuzkoan bakarrik dagoz euskaldun gueiako.

Bada, 38.800 *grison* orrek bizi direan errialdechuan, euren izkuntza edo berbetan irakasten dira gauza guztiak eskoletan. Eskoletan ikasten dituezan lenengo sei urteetako liburuak, euren izkuntzan dagoz eguitiak; eta liburu orretan ikasten dabe ango umeak euren errialdeko *ziatzaldia* (*descripción*), euren Erriaren kondaira, noz da zelan bat eguin zan Zuizako beste errialdeakaz gaurko Errepublikak eguiteko, euren aldeako abere ta landara eringo edo klaseak, kontuak erabilteko bear dabezan ikaskizunak, eta abar; 44 urte onetan azaltzen dabe albistari bat asteen asteen; eta liburu askocho ateraten dabe auren izkuntzan.

Gordeten dabe euren izakerea ta berbeta, beste guztiakaz anaiakaz leguez bake bakean bizi direala. Zein gauza polita dan ori!

Eta zuegaitik an orretara ta emen

(1) Irakuraren batok:—(Guizoma, zer dirauskenu?) Ez henklen gaur arte Erri orren barririk! (Sarririk bear dozu aguermenagaitik?)

Baizabalek:—Adiakidea, zuk ikasi bazenduen Zuiza nua dan, eta jakihen jakinez erdi astute badaukenu gure irakurien artean izango dira asko orl ezakienak! eurentzat diñogu diñoguna, ez dakienentzat.

bestetara? Chit erraza da ulertuteko. An libertadea, minean barik, eguikeretan erakusten dabe gueiako, ta eztabe nai aurrekoari berona konduta noberena emon, gure nai gurez; ori alde batetik, eta bestetik, bakochak berea maite dau, jagokan leguez, eta aleguina eguiten dau gordeteko.

Emen libertadea ain berba ugaria da eze, aguardinta botillak ganean dauken paperetan bere ikusten da; baiña eguikeretan ondiño eztaigun inok ezautu dabenik. Alan, beti da bilkiguz asarre belarri-motzak euren moduan berba eguiten eztozulako, ta belarri-motze aguintariak (eta gureak bere bai aspaldion) beti dabiz zer asmauko gure berbetea sekulako ilteko. Onez ganera, euskalduna bera bere ichia edo makala edo ardura bagakoa edo zera da onskereagaz zer ikusi dauken gauzetan. Uste dot alde chigarenia gure berbeteari gogoz beguiratzen deusegunok; alde nausiak eztauko berotasun andirikarazo onetan. Gueu baguina garratzagoak onskereari jagokazan gauzetan, zaur litza ke lortutea biguntasun gueiako belarri-motzakandik; onek baiño lokan ego obligaziño gueiako dankagu gueureari beguiratzeko.

BLOA.

Uso gaisoa!

Alema: Uso churia.

Uso polit bat jzer penul ezer charrik ezubena; biotz oneko begui zabala borondatea diona, errian zan ederrena, arrosa ziruriena.

Etzan kanpuan choririk ori zan beziñ alairik; orain tristura, kolore illa pechua penaz beterik, beguiak malkoz buztirik ezdakit duen besterik.

Badira mendi, basoak jartzen diranak lazoak; issil issilik galdetzen dute adiskide ta auzoak, zuzen emanak usoak, ote dituen pausoak

Gorde nailuke pozikan ez galtzearren lotsikan;

daukazki begui urdin-churiak argui gaberik kasikan, etzaio aitzen itzikan, ez dauka lengo antzikan.

Lenaz aur on baten guisan allegatzen zan elizan; an eguiazko fededun aiek noubaiz arreza artizezan, orain diratenez esan, azpaldi ez dala izan.

Etzan guelditzen lenago karnaba baiña gueiako; erromerian bi ordu baiña iru edo lau naiago, orain ezkutuan dago zerebaiz badala nago.

Uso polita kantari guztatzen zaie danari; galaren batek gabaz diola lagun eguiten berari, guertatutzen bada ori ez eman kulpik inori.

Ibillera oiek gabeen beti gaitza du urtean; bi usochuak naitasan aundiz gozoz biltzen diranean, bide galdu illunean, joaten dira gueienean.

Baiña alaro usoak ez ditu dieha osoak; galdutak dauzka zorotasunak, lengo algara gozoak, galdetutzen du auzoak, zer ote duen gaisoak.

Bakar liberean biak nola basoan choriak; zorigaitz batek ipini arren bide illun ta ichiak, ez daude nozki etziak zuzendutzeko guziak.

VICTORIANO IRAOLA.

PERRECHIKUAK

Oneri kalte eguiten deuten patariak

Charrenetarikoak dira arratoiak eta saguak; lenengoak chit kalte-egui-leak izaten dira toki sarratuetan eukiten diran perrechiku oietan; gau baten, batzuk badira, jan leikeez dagozan guztiak, eta orregaitik ardurea euki bear da zulorik egon eztein. Sa-

guak satzan azpitik ibiltzen dira zulo guinam, perrechikuen churingoa jateko. Tranpak ipini bear dira eurak arrapateko, baiña bere gaztae biguna arrast edo posporo buruakaz.

Eche barruan barik egurasean edo aize librian eukiten direan satz-oietan, satorra da arerio charra. Au bere tranpakaz arrapatu bear da; baiña zelan dan ona beste alde batetik, koke edo mamu asko galtzen dabelako, elizake charro izango ill barik eroatea urriñera bizirik.

Katuak edo chakurrak, oilloak eta usuak sartu ezlaitezan ondo da jartea arantza-esia satz-oearen inguruan.

Bareak eta marraskilluak bere perrechiku zaleak izaten dira, ta eurak batzeko eguin leike urrengo iru gauzetatik bat; edo parol batzuk ipini gabaz ingurura batu daitezkan; edo sai buztia zabaltu illuntzian, bada asko jaten dabe ta andi tuta guertatzen dira, ta biaramon goizean artu leikez erraz; edo azorriak eta ol chatal uztelduak ipini urtean, bada onesen azpian aurkituten dira kikilduta eguna datorrenean. Beste gauza bat bere ona da euren kontra: kare autsa bizia ipintea perrechiku tokiaren inguruan, ontza biko zabaleran.

Perrechikuen arerioak dira, arri azpitan da leku ezoetan egoten direan koko chiki batzuk; eztaigun euren izenak euskeraz; dira luzengachoak, (ontzerdi inguru), anka askogaz, eta ikutu ordukosse, biribill eguiten direnak (erderaz *cochinillas* esaten deute), onek artzeko, ipinten dira illuntzean zapi edo kirru edo amulu buztia batzuk, eta goizean an egongo dira guztiak baturik.

Perrechikuak artueran, ebagui barik biorta eguin bear dira polito; bada ebagui ezkerre, aguirian guertatzen dan zatian ipinten dituez euli ta eleho klase batzuk euren arrantzak, eta oneetatik urtetan dabe arrak, zeintzuek galtzen dituezan perrechikuak eta churingoak. Euli ta eleho oneek urreratu ezlaitezan, satz-oearen ganeke goroldia beti erdi-bustirik edo ezorik eukitea da ondo.

Kakarraldoak bere badaki bere arrantzak ipinten satzean, eta bere arrak churingoa jaten dabe; ta ondo da lurrar oso estalduta eukitea satza, ta ez erabiltea satz-eguin-barria.

Satorkirrillua bere okerra da, lurra azpitik zulatzen dabelako. Onek arra-

pateko, ortuan edo baratzean zulo batzukeguinudagoienez, eta eurretan sartu zaldi pekorotz beroa, ta estaldu hurraz apur bat; beroak eta usainak erakarten ditu satorkirilloak, eta udabarrian agurtu zuloak, eta anhe ill.

Kokoak edo mantuak janaz bizi direan patariak guizonen laguntzailak dira, ta ill bearrean, lagunda eguin bear jake. Patari onen artean, aitatu guinakez urren doazanak: *Kirikina* leku batzuetan, *trikua* edo *sagarroia* beste batzuetan; *Iguela* edo *ugarasioa*; *sapoa* edo *apoa* edo *Min-kion*; *sugalinda* edo *sugelandarea*.

Chorien artean dira kokojaleak: *Chindorra* edo *chanchangorra*; *errechinoleta* edo *urrechindorra*; *bustanikara* edo *eperdikarea*; *elaia* edo *enara*; *kirriskarrua* edo *belchigoia* edo *sor-beltza* edo *kirrillua* edo... (1); *birigarrua*; *sozoa*; *amilocha*; *chinboa*; *chioa*.

Jakintsua eta Nekazaria

Nekazari batek du guizon bat ikusten Liburua eskuan. Eta paseatzen. Biak elkarri zaizka Asitzen izketan, Lena nekazaria Manera onetan: —iOngui ona da, jauna, Berorren bizia; Obe du ezta jaio, A, nekazaria! Guk eguin bear degu Urte guztian lan, Beok bizi ditezten Pasea eta jan, Munduko gauzak dira Ongui desberdinak Izan arren guztiak Jainkoak eguiñak, iZertarako dirade Beron liburuak Ez bada nastutzeko Alferren buruak? Kendu bear liteke Chit alferkeria, Orduan guenuek guk Lanaren erdia. Gueroztikan guinake Askozaz obeki, Ez lirake izango Berok ere gaizki. —Adiskidea, dezu Ederki itz eguin, Erantzun zion, baiña Bear dezu jakin, Eztaudela munduan Gauzak aín desberdin, Eta bazekiela Jainkoak zer eguin. Buruak eguiten du Lanikan gueiena, Iduririk nekatzen Dala guchiena, Eta esana dago Baldin bada abilla Buru batek balio Dituela milla. Esan zadazu niri Zuk, nekazaria, iNork erakutsi zuen Ereiten garia? iNork elorri churian Sagarra chertatzen? iNork sagar tolareak Zur olez eguiten? iNork sortuak dirade

Aitzurra, goldea, Laiak, eta bostortza, Eta besabea? Zu oean zurrungaz Zaudenean lotan, Norbaitek bere guelan Asko gaberditan Lau bider nastu oi du Gogotik burua, Eskuetan arturik Bere liburua. Asmatzen badu zerbait, Guertatu oi dana, Guizonak eguin dezan Errazago lana, Gueiako eguiten du Buruz guizon onek, Ezen ez eskuakin Eñ milla guizonak. Beguira irakiten Dagoan paziak Zein aisa eramaten Dituen ontziak, Naiz izan bere kontra Aize mot guztiak, Eta marea andi, Edo ur biziak. Pazia bat urekin Ikus zazu nola Dabilen an errota, Emen berriz ola. Ezin eguin duena Gure aleguiñak, Eguiten du pertzako Uraren lurriñak. Lurriñaren indarra Ezagututzea Izan da buru baten Abilidadea; Argatik esaten da Buru batek milla Balio dituela Baldin bada abilla. Jakin bear da bada, Da indartsuena, Ez gorputz bortizkoa, Bai jakintsuena. Chispa batekin amar Urteko gaztea Ain da bortitza gaur, non Guizon goiantea. Gueiena dakitenak Gaurko egunean, Idukitzen oi dute Mundua menean.

ITURRIAGAK.

Ezti gozoa mingosstua

Bergarako kaletik zerbait aparte an ari ziran lengo egun batean Miguel eta Kretudis senar emazteak soro bat achurtzen. Bide erreala zeukaten berreun bat kana urrutiena zala, ta orra non igarotzen dan ezti saltzaille bat deadar eguiñaz euren parian: iMieleroooo!

Emazteak dio senarrari:—Miguel, zuri lelo deitzen dizu guizon arek.

Miguel deitu zion bidera esanaz zer nai zuan, eta besteak erantzun zion:—iMieleroooo, mieleroooo!

Aserreturik Miguelek badio:—Issilik ezpaago laister anak jaso eraguingo dizkiat ortik, orduan ikusiko diagu zein dan leloa.

Bidekoak irugarren aldiz deadar andiagaz: iMielerooo, mieleroooo!

Suturik Miguel erantzueren arekin badijoa bere achurra eskuetan duela mandazaiagana, eta au pozik zegoan ezti mordoren bat erosiko ziolakoan; baiña aren poza joan zan pozura, amesa oi dan bezela, bada ikusi zuanean achurra jasorik buruan jotzera zijoala, atera zuan berak ere jente oiek

guchitan falta duten kana bete inguruko *cuchillo* edo aitzo bat, eta guertutu zan arpegui emateko; jura zan istillua! Badijoaz peleara bata achurrarekin burua apurtu naian, ta beste *cuchillo*-ekin guertu tripak ateratzeko.

Estuasun larri artan asi zan mandua ere salapartaka ta brinkoka, irrirtza eguiñaz, alango moduan eze, bazirudian tropakotronpeteruen guisa batari jotzen ziola *cuchillo* ta beste *achur*.

Onetan sortu zan gatz saltzaille bat bere astoa gatzaz kargaturik; asto onek ere eraso zion arrantzaz edo okorroatzen, izorionekoa izan zan asto soñu ori! zergatik bera izan zan parlamentako korneta, emen ikusiko dan bezela.

Achur ta *cuchillo*-ak eraso alkarri, nor bentzituko otedan an zebiltzan larri; gatz jabea eguiñak bitarteko jarri Ezti ta Miguel eguin zituan pake gozora ekarri. Ezti gozo izanagaitik orra mingotsa biurtu; gauza oriek aditzeakin eguin lezake beldurtu, gatzan indarrez gozotazuna eguin zitzaion erreztu; beti gozotan mundu onetan inork bizi bear ez du.

GREGORIO SASIETA (1)

NESKA-ZARRAK

I

—Pachi: iBai aldakizu neskazarren berririk? —Santuen bizitzak baino obeki. —iZer moduzkoak izan oi dira ba? —Oso onak.... berena eguin ezkerro.

—iEta danak dira berdiñak? —Ez, klase askotakoak dira. —iAsko ezagutzen dituzu? —Nik echean dauzkat bi klasetako muestrak: bata da eulia bezelakoa, eta bestea erlabioaren antzekoa. —Beraz eulia ta erlabioa jecta ala? —Orisse da.

II

EULIA

—iZer moduzkoa da au? —iEztakizu eulia zer modutakoa dan?

—Eulia lagun charra oi da; beti traban eta beti kendu eziñik gañetik.

—Eztezu ba asko ohea neskazar klase au.

—Eulia, aleguia sartu oi da sopatan, eznetan, ezitan eta onelako gauza askotan, guziak alperrik galtzeko.

—Ba neskazar klase au sartuko zaitzu bear ezta leku guzian.

(1) Guertara au ikusi zuanik esan zion neri dan aidanari, eta orra nik zaldutakoan kostuan.

—Nik uste nuan sustantzia gueichuago izango zutela.

—Ba desengañatu zait.

—Olio gabeko porru-saldak ainbat sustantzia gueienaz ere beraz zuk diozunez.

—Porru-salda olio gabekoari *señora* deitu bear lioke onelako neskazarrak.

—Komentu batean sartu bear zende.

—Irutan ere sartu det, baiña atzera echera etorri zait.

—Ezkundu dedilla.

—Ezin orde ezkundu bakarrik.

—iZer erremedio dago ba?

—Bat bakarra.

—iZein da?

—Pazientzia.

—iNork emango du?

—Neskazar euliak artu erazoko dizu.

—Bueno, basta; entendido.

III

ERLABIOA

—Per signum crucis....

—iZer ari zera guizona?

—iZer ari naizen?

—Bai.

—Konjurua eguiten.

—iZertarako?

—Erlabioen kontra.

—Guizona: emen eztago erlabiorik.

—iBaña eztezu ba ikasi nai nola tratatu erlabioekin?

—Bai; da esatea, neskazar bigarren klase orrekin.

—Berdin dezu ba; konjurua eguiten ikasi bear dezu.

—Baña konjurua eguiten badiet igues eguingo didate.

—Ez zuk uste bezin errez; eta igues eguingo balute ere etzenduke kalte andirik izango.

—iAin charrak dira?

—Bai; piper min utsa jaten dutela dirudite.

—iEta mingaña?

—Errotarria baño ligorago.

—iEta gobiernua?

—Besteren echearena ederki, baiña bere echea.... *la casa sin barrer*.

—iEta talentuz?

—Oso azkarrak dira. Jakinduria osorik inork ere eztu munduan eta aueri ere gauza bat palta zaie.

—iGañerakoak badakizkitez?

—Bai; bakarrik bat palta zaie.

—iZer da ba bakar ori?

—Beren obligazioak ez jakitea; orisse da duten palta bakarra.

—iInorenak badakizkitez?

—Bai; guzi guziak.

—iEta egui esaleak dira?

—Bai, orretan firme egongo dira.

Gure erlabioak orain ogueitamar urte esaten zuan ogueitalau urte zeuzkala, eta gaur ere firme dago bere ogueita lanetan. Ezta esango ark gaur gauza bat eta bigar beste bat.

—iBetozkorik?

—Anbotoko señoarak baño beltzagoa. Ezagutu nuan klase onetako bat

(1) Chori onek isen asko dauka; bera da Durango aldean *benizario* esaten duteena, urroan ordeldunen *enecejo*-tikartua. Baina, aña laburra, lau aitz edo beztak auzeruntz, beti egin da «kirri kirri» dedarroz dabilena, ta udan bakarrik ikusten dana gure alde onetan.

antzinako Napoleon-ekin graade-
ruetako sarjento ibillia.

—Ba, ba; muestratzat botoe bat da
naikua, Milla esker bai zure inpro-
makaitik eta orain artean bezela
aurrera ere neskazarren izena on-
tzutean esango det: *Libera nos Do-
mine.*

NEKAZARREN LAGUN BATEK (1).
Elgoibarren.

Ezkondutako asmoa ta gogoa

Gonadun barritsu bi
domeka goiz baten
egozan alkarrerri
eskuz esku esaten
zokondochu batetik
nik entzun nebana
ta zortziko bersoan
esango dodana.

Ezkondua Pepachu,
neskea Maria,
barria ta guzurra
zan euren ezia.
Ezentzen zereguinik
emoten goruak,
baina guztiz andia
auzoko kontuak.

—Ezkondutako eizara,
esan eban Pepak,
alan esaten dabe
iturrian neskak.

—Eldu da bai aldia

(1) [Eznie demontrean lagun eharra arkitu neska]
zarrai Elgoibar alde ortan]

Pepachu lastana
guizon bat neuretzako
artuko dodana.

Alper euki dot beti
neure nobioa,
echat orain artean
berotu gogoa;
zapatarri erren bat
daroat senartzat,
ezta egon inoz bere
obarik neretzat.

—Eukiko dozu, Mari,
oia ezkondutako,
eta diru zati bat
biziten asteko.

—Eztaukat Josepachu
nik beste gauzarik,
jastekochu bi baino
ipingueirik barik.

—Oirik bako ezkontzea,
Marichu gangarra,
da biziten asteko
gutziz modu charra.
Egon bearko dozu
guela illunean,
umeari eraguiten
otzara zarrean.

—Alper asiko zara
Pepachu guedarez,
ezkonduko naz laster
neu bere zu leguez;
eztago gauza andirik
gaur nekatuentzat,
baina zapatarri bat
ona da neuretzat.

—Karutu jaku Mari
aurten erraria,

ta igaroten asteko
bizitza barria,
eukiko dozu sarri
naigabe ta lorra,
eguin ezinik bear
dozunean zorra.

Guizonak eguiñarren
zapatea ugari,
echakalez bildurrik
zapatarriari;
nekez artuko dozu
dirurik berera,
alper izango zara
Mari zapatera.

Joango da guizona
astelen gaubean
echea tabernatik
edan nabarrean;
baldin belu badoa
etzara issilduko,
ta guizonari echako
oin-uguela aitzuko.

—Etzaita asi Pepachu
burua apurtuten,
ezkondu nai dabena
ezta bildurtuten;
alper biziko gara
echehu zerrean,
enabe ni ikusiko
ortozik kalean.

Domekan artuko dot
neure senarragaz,
goizekoa amaiketari
ardao zuriagaz;
gaubean aparitan
maskulu-jatea,

eta alan eukiko dot
jaietan bakea.

Ziur artuko dot nik
astelen goizetan,
nai neguan nai udan
pistoia seiretan.
Arratzaldean guero
echean bakarrik
eztot gorputza ausiko
eguiten bearrik.

Uste dot eukitea
beti bizitza ona,
ze gaur zapataria
ia da guizona;
izaten badot baiña
bizitzea charra,
neuretzat izango da
betiko negarra.

EUSEBIO M. AZKUEK.

ZARRAPARREA

Aste onetan etorri zaizkigu bi jos-
tirudi edo komedia gure adiskide ta
laguntzaille Ramon Illarramendik
moldatuak, bata da «Testimonio Fai-
sua», bestea «Tomash Inashio Donos-
tiyan».

Atseguin aundiarekin irakurri di-
tugu biak, eta gure iritzian ain poliki
eguiñak daude ezen, esaten diogu
Illarremendi adiskideari jarraitu de-
zala bide ortatik etzitu gabe. Ekin
orrela, ia biltokietan sartu al degun
gure Euskera maitea.

— 44 —

VIII

Oñatiko kale bazter bateko eche illun batean ze-
goan denda chiki bat. Atean aurrez aurre zegoan
mostradore edo mai beltz luze bat ezgauzaz betea.

Denda aretan sartutzen ziradenak guchik ezer eros-
ten zuten.

Aruntz zijoazenak joaten ziraden dirua artu edo
dirua ematera; ba Pachin tratabiderik maiteena zan,
estu estu arkitzen ziraden nekazari guizajoari odola
zurrit eguita, emanaz dirua oguei erreale bakoitze-
ko lauren irabaziakin illean.

Mai aren ostean egon oi zan Pachi, edo diru kon-
tatzen edo atzamarrak kontatuaz konturen bat zu-
zentzen. Noizik beinean deitzen zuan an ostean ze-
goan ate chiki batetik eta etortzen zan barrendik
Mikaela liburuan jartzera anaiak esaten ziona.

Baiña Mikaela onek ez zuan Eche-alaiako neska-
cha eder aren antzikan; zegoan guztiz arrote jantzia,
oso argaldua, eta aren lengo larrosa kolore ederrak
biurtu ziraden bustin kolorekoak.

Gaisso arentzat ez zegoan Jesus bateko atseguinik;
beti lanean, sekula ez arpegi argurik ikusi eta itz
bigun bat aditu gabe bere analagandikan. Errukiga-
rri aren saria izan oi zan gosea, itz gogorak, eta
maiz belarrondokoak eta ostikadak. Mikaela gaissoak
ez zuan beste pozik, espada bakarrik arkitzen za-
nean, negar eta negar eguita, orotiaz bere biotzeko
guraso eta Inazio maitearekin eta baita ere Anjele-
kin. Ainbeste negarrekin begiak zuzkan gaissoak,
baina ala ere gaisso aren ezpanetatik ez zuan ir-

— 41 —

Simon jaietako arropakin eta asto bat aurrean
zuala eldu zan zubira.

—Arratzalde on, edo gabon onerkeron Don Jose
lagunakin — esan zuan Simonek astoari isssooo esa-
naz.

—Kaisse Simon. ¿Nondikan zatoz?

—Or Tolosa aldean izan naiz uztarri batzuekin.

—¿Eta ezerki eguin da?

—Eztut ba gauza aundirikan eguin jauna. Bi egu-
nean an egon naiz eta erekin etzera ez etortze-
gaitan, utzian eman ditudala kontu, ardit baten
irabazirikan gabe. ¿Eta zer eguingo nuan? Gaurko
egunean echetikan kanpora dabillenak poltza beti
eskuan bear du, eta ala ere or be alde orretan zai
zai daude noiz bat artuko, larrutzeke; nik beinepein
oingo biajian iss issilik ederrak artu ditut; esaten
diot; gaurko egunean ezin ankarikan atera lezake
echetikan. ¿Eta eurok pasioan izan dira? ¡Ondo ala-
sse, ondo! Konbeni zaizka orlako ibilli batzuek Don
Angeli.

—Bai ba, ustez uste gabe Eche-alairaino eldu
guera.

—¡Ola ola! Poliki izan da. Eta ¿zer dio jende arek?
¿Inazion berririkan izan dute? Eun urte badira ikusi
eztitudala, ez Pachiko ez Mikaela.

—Zorigaitzotan eztute ba Inazion berririkan.

—Bai, Inazio echean balego beste ollarrek eguin-
go luke kukurruku Eche-alaiari. Mundu onetan ezta
izango amarik Pachi ori baino aur okerragorik jaio
duanik, eta bestela galdetu deiotela beran arreba
zintzoari eta beran baztarrari. ¡Ai! Juanek eta Prais-

Milla zorion, adiskidea, bai eta ere milla esker bialmenagatik.

Ona emen zer diñoskuen Mondragoetik:

«Artezkari jauna: Joan dan astean izan zan erri onetan zarraparra bat, osaguille, sendagun edo medikuaren gañean.

Len gueukan sendagunarekin jendea ezegoalako atseguinez edo kontentuz, San Franziskoren kofradiak ekarri zuan beste bat, eta orain Gobernadoreak galera oragundeuse, bialdurik eskutitz bat esaten ebana, 13 egun barru kofradia orri uzteko. Jendeak ori jakin ebanean, kofradia-ko danak bat eguin ziran Berdura plazan illuntziko sei ta laurdenetan. Irakurrik batek paper bat, eta eguini itzaldi bat joan ziraden aiantamentuko plazara, sartzen ziradela San Juan Bautistaren eleiza aldetik, prozezio bat leguez.

Guelditu ziraden denak plazaren erdian, eta eroan zioten alkate jaunari paper bat Gobernadoreari jakin erazoteko euren erantzuerara. Kofradia ortan dagozanak ziraden 400 eta piku, eta beste ainbeste baño gueiago aiei beguira zeudenak; bada balkoi eta leio guziak era jendez beteak zeuden. Festa egunetan ere guichitan biltzen guera ainbeste. Agur.

F. ABARRATEGUI.

Gokiernuak agundu dau errematera atara daitezala Guernikatik Mundakarako kanala eguiteko obrak. Poz

andiaz jakin eida Guernikan albiste au.

Bitorian, San Prudenziogunean, mutill batek neskatilla bati gauza charren bat esaneutsan; au jakin eban neskearen neba batek, eta joan zan beste mutillagana, ta asi zirean burruka; urreratu zirean urizain edo poliziak eta bakean ipini zituezan, eta orduan ingurutu zan jente pilloa asi zan igora Errepublikak! bera abadeak! igora Salmeron! eta aldran abiatu zirean kalerik kale deadak ta arrika!

Lengo guei baten esaten gueutsan baserritarrai kontuz egoteko ill onen erdi inguruko egunetan burtariñ edo automovil-ekaz, Irundik Bitoria-rabitartean.

Gure esan au askok eztau jakingo; eta orregatik dirantsu bide orretako errietan daukaguzan irakurlai zabaldu daieela ardura au danen artean.

HIPOLITO SAGASTUME

Tolosarrari

Pazko gabeen asto gris baten gañian Sagastume zijoan burtariñ ainiñ, esaten zuenarik min baitet onian, beti guezurra prest bai orrek mingañian

bañan zarrut askocho zeukan urdallian.

Gogoratu zitzaien gañeko astoari ardondeguitatzea estu eta larri Proestua bai zuben seguita berari atzetik eraguniaz esku makillari, bañan zenek jarraitu arren korridari.

Batez atean gueldi zan oso trabeska, asto bi pasatzeko an tokirik ez da, esanik astoari —¡A motell! ¡Au festa! ezin aurrera alaiz zzer dek ba, kasketa? Orlako komeririk inon pasa oteda.

Kana ta erdiko luze kaja bizkarrean, ia beste ainbeste zuben zabalean, traba eguiten zion pasatzeko bei zar bat zion zagola enkantean, erosiko al zaituzte aurreko urtean.

R. ILLARRAMENDI.

IZKIRIMIRIAK

Entzungo eztabenari berba eguitea alperreko arazoa da, kaltogarria eztauean. Ona emen zer jazo zan oraintsu tranbia baten.

Bost edo sei lagunen artean gor bat egoan issil issilik bere. Sartu zan beste bat eta gorrari nor zan ezekiala «eguraldi ederra gaur» esan eutsan.

—¡Zer?

—Bere biziko eguraldia dagoala.

—Eztantut.

—Nik eztiñot besterik eguraldia

edo denporea neure gogokoa dala baiño.

—Zolichuago esango bazendu.... gorchu nago ta....

—Goizaro ederra dagoala—lotzaz gorriturik besteak barrea euki ezinik egozan artean esan eban gure guizonak kanpotik entzuteko moduan.

—Zoriharreko burdi onek... euron zarateak eztaust ezer entzuten isten. Mesedez gogorehuago.

—Esebez, esebez.

Gorak orduan, sakeletik chakurandi bat atera ta issildurik, baiña beste guziak entzuteko moduan, esan eutsan:

—Solnekoetan eztiñidizu, baiña zeure arpeguiko gorritasun da lotsa-antzak preminian zagozala diño, ta guichi dalako parkatu, baiña asko dutoz da artuizu au.

Eztakigu zer jazo zan guero. Nor zan ezekiala, berbatan asi ezipalitz, ezaban alango lotsaririk artuko.

IGARKIZUNAK

1

Guizon batek zeukan upel edo barrika bat zortzi arroa kabitzen zituen ardoz beten, eta bigaldu nai zituen kanpora lau arroa ardo zortzi arroako barrika artatikan, ta etzedukan beste neuririk baizik bost arroa kabitzen zuen ontzi bat eta beste iru arroa kabitzen zituen. ¿Nola partitu situen launa arroa beste neuririk gabe?

E. AROZENA.

Lengo astekoan epaia da: 36 bil-dotz.

Igarri dabe: Ondarroako Sabas Urkizuk; E. Arozena Lasartekoak; eta Gregorio Sasieta Bergarakoak.

LA EDITORIAL VICIANA dardien moldagaitzak Gran Via, 26 eta Ledeña, 15.

— 42 —

kak, zeruan egon ditezela, jasoko balute burua eta orko joan etorria ikusi, bereala lirake berriz illik.

—¡Badakizu Pachi echea saltzera duana?

—¡Aitaren eta Semearen!... ¿Zer esaten du, Don Jose?—esan zuan Simonek sinatuaz.

—Aditzen dezuna.

—¡Bai Ezin sinistu lezake orrelako erokeririkan. ¡Echea saldu, Jaungoikoaren izenean! Ez nuke salduko nik nere mundu onetako urte guztiagatik ere. ¿Zer da gauza oberik esan alizatea baño egunero: Sagar au nere aitak sartua da; inchañ ori nere aitona; or egoten zan nere amona goruetan; an nere ama gure praka zarrak konpontzen; eta beste alako milla eta milla gauza, nik ezin esan nitezkeanak? ¡Ah, Pachi pardel! Baldin Inaziok baleki zer igarotzen dan bere echean, laister litzake elorri eta gilerazi Pachiri astakeri ori eguitea. Erakatsiko lieke ark, norekin eta nola dabilen Pachi alper ori.

—Bana... Inazio guizajoak ikusi ez dezan bere gurasoen echea inoren mende, nai du nere illobak erosi.

—¡Ongui asmatua! Orainche erori naiz astotikan Don Jose-esan zuan Simonek irribarre eguin eta beguiak kinatuaz—¡orrela eguia da Mikaela eta Don Anjel ezkontzen dirala? Urte askotarako ete osasunarekin izan dedilla ni uztarguina naizen bezela. Urre puska balitz baña gueiago balio du neskacha orrek. Ama berbera atera da. ¡Eta zer bizimodua ematen dion gaissoari perdulario orrek! ¡Ai gure Jaungoikoak! zzer gauza beltzak ikusten diran mundu onetan!

—Baña nola Anjelek, lapurtua izan arren, abe-

— 43 —

ratzan otsak dituan, Pachik asko paga erazi naiko diola, dadukagu bildurra.

—Arrazoa du Don Jose... jeta nork! ¡Pachik!...

Diruagatik salduko luke bere odola ere.

—Ba orretarako eguin bear diguzu mesede bat, Simon.

—Nere animarekin eta nere biziarekin, jauna. Esan beza zer eguin bear dedan.

—Zedorrentzat balitza bezela, Eche-alai erosi.

—Ez beza guelago itzik atera. Bigar Jaungoikoak nai badu meza ondoan gañerakoa itz eguingo degu.

—Ezkerrak milla Simon.

—Zer ezker eta zer... eskerrak izan oi dira apaiz-echekoan.... barkatu beñ Don Jose, astakeria bat ia esan nuan eta. Ainbestekin gabon, eta bigar arte. ¿Nai dute echeaño lagundutzea?

—Ez Simon, ezkerrik asko, eta eskumunak emazteari.

—Asko poztuko da. Eman beñote nere izenean ere andra Josepari.

—Bai, eta gañera esango diogu bigar zu zatozeneko guertu iduki ditzala sartainkada bat urdai-azpiko eta pichar bat chakolin.

—¡Je, je, je! Eztira gaizki etorriko, jauna.

—Bigar arte ba Simon.

—Ongui bijoaz.

Uztarguina joan zan bere bidean eta osaba illobak asi ziraden eche aldera arrimatzen, eguzkiak bezin argui eguiten zuan idarguina lagun zutela.